

rablásból indul ki és a genialis rabló utáni hajszá adja meg a mesét, a háttérben pedig egy igen gazdag és igen szép fiatal leány kerül a rablás révén furcsa komplikációkhoz. A történet ügyesen van kitalálva, a legmulatságosabb benne a kiindulópont, a rablás elkövetésének módja; a rendőrhajszá már sok pontján sablon. A mi azonban a fődolog, a mese jól, frissen van elbeszélve, — többet egy detektív-regénytől nem is lehet kívánni.

A Benczúr-emlékalbum. A maga nemében egyedül álló művészeti kiadvány hagyja el legközelebb a sajtót. Egy nagyszabású díszes emlékalbum, a mely Benczúr Gyulának a magyar festőművészet történeti jelentőségű mesterének huszonöt válogatott művet foglalja magában. A tökéletes réznyomású műlapokon Benczúr gazdag képelete, rajzművészetének hatalmas tolmácsoló ereje bontakozik elő azokban a szebbnél-szebb kompozíciókban, a melyek a nagy mester szellemének halhatatlan gyöngyei. A mai nyomda-technikai viszonyok mellett külső megjelenésével, művészi kiállításával igazán eseményszámba megy ez az emlékalbum, a mely a speciális gyűjtők érdekét ugyanugy szolgálja, mint a művelt nagyközönséget. Az albumot a Képzőművészeti Társulat adja ki, hogy ezen az uton is ébrentartsa és mélyítse Benczúr művészetének kultuszát. A huszonöt műlaphoz Riedl Frigyes egyetemi tanár, a kiváló esztétikus írt előszót, a melyben Benczúr Gyula testületének örök szépségeit méltatja

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Vogel Nándor* nyug. uradalmi számtartó életének nyolcvanhatodik évében Szentendrén. — *Borsodi és katymári Latinovics Frigyes* főrendiházi tag hetvenhárom éves korában Budapesten. — *Menczer Rezió dr. kir. ítélőtáblai bíró* ötvenhatodik évében Budapesten. — *Breiter Dániel dr. ügyvéd* 78 éves korában Budapesten. — *Steinherz Jakab dr. székesszéchenvári rabbinus* 65 éves korában. — *Zieger Gábor* harmadéves orvoshallgató, Marosvásárhelyen.

Özv. nyéki *Németh Miklósné*, született *Hajnik Zsuzsanna*, nyolcvanhárom éves korában Budapesten. — *Sébők Imréné*, született *Farkas Anna* harmincnégy éves korában Budapesten. — Özv. *Jakabffy Károlyné*, született *Guthy Amália* hetven éves korában Főthón. — *Bieber Antalné*, született *Szabó Juliska*, negyvenhét éves korában. — *Pászthy Miklósné*, született *Hémer Katalin* hatvan éves korában Budapesten.

KÖZGAZDASÁG.

A **Fabank Részvénytársaság** *Hüb Jenő dr.* elnökhelyettes elnöklete alatt tartotta meg rendes közgyűlését. A betérjésztett zárószámadás szerint az intézet az elmúlt üzletévben 5.684.989 korona tiszta nyereséget ért el. A közgyűlés *Lukács László v. b. t. t., ny. n. kir. miniszterelnököt és Sonnenfeld Lajost*, az Országos Fatermelő R. T. vezérigazgatóját az intézet igazgatóságába választotta, a közgyűlést követő igazgatósági ülésen *Lukács Lászlót* elnökké, *Sonnenfeld Lajost* pedig alelnökké választották.

Az **Országos Fatermelő Részvénytársaság** *Pongrácz Rudolf gróf dr. os. és kir. kamarás* elnöklete alatt most tartotta rendkívüli közgyűlését, amely tudomásul vette a Székelyi Erdőipar r.-t. és a Marosvölgyi Fatermelő r.-t. részvényeinek az Internationale Trust A.-G. Glarus (Svájc) és az Angol-Magyar Banktól való megvételét. Ezzel kapcsolatban a közgyűlés elhatározta az alaptőkének 30 millió koronáról 100 millió koronára való fölemelését 350.000 drb. 200 korona n. é. részvény kibocsátása által. A régi részvényesek három részvényenként egy új részvény átvételére kapnak elővételi jogot 1250 korona kibocsátási áron. Az elővételi jog f. hó 18-tól f. hó 31-ig gyakorolható a Fabank Részvénytársaságnál, (Budapest, V., Nádor-utca 21.). Ezen transzaksió folytán, melynek sikere egy, e célra alakult szindikátus által garantálva van, az Országos Fatermelő r.-t. alaptőkéje 100 millió, tartalékai 166 millió lesz. E két részvénytársaság átvételével az Országos Fatermelő r.-t. eddigi fállománya 2 millió köbméter fenyőfával szaporodott.

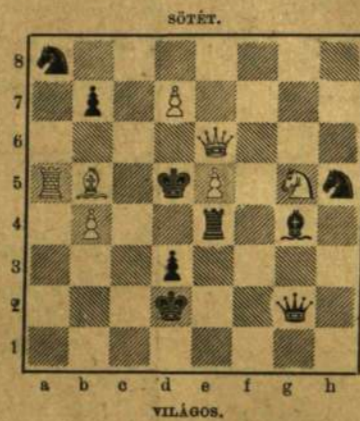
KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 1921. évi 2-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *A képzelet sebes szárnya sás.*

SAKKJÁTÉK.

3173. számú feladvány L. Rothsteintől, Hoboken.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

Feloldó szerkesztő: **HOITSY PÁL.**

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

WÄGNER

országjárte ellentét ellenőrzött magyar hangszerek és beszélgépek áruház. Budapest, VIII., József-körút 15. Fiókhizlet: IX., Ráday-utca 18. Képes árjegyzék ingyen!

KERESEK ALLANDÓAN HASZNÁLT ÉS KÖZÖNSÉGES LEVÉLBÉLYEGEKET.

Papírossal széles keretben kivágandó. A mostani magyar bélyegkért fizetek jelenleg: 20, 40 és 80 filléreskért 5 koronát szazonként. 1 és 2 koronásokért 1/4 részt, minden másoműkért a névérték felét. Ugyeljen a címre!

LUDWIG KAUFFMANN bélyegkereskedő, Lina u. d. Hofberg 1/p. Felső-Ausztria.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsátást, különlegességeket is.

SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA

a szívét-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeret-gazdagító olvasmányok való-ságos kincsesháza.

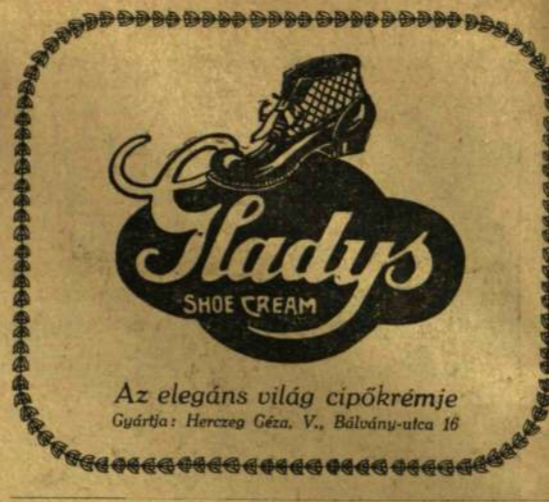
Rendes munkatársai: *Endrődi Sándor, Varradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Kürthy Emil, Avar Gyula, Feleki Sándor, Mihályffyné Fái Lenke, Herényi Lászlóné, Tábori Kornel, Kozma Imre, Csányi Sándor, Székely Nándor, Benedek János stb.*

Allandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS (a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Olvassa a hirdetéseket!

Az elegáns világ cipőkremje
Gyártja: Herceg Géza, V. Balánsy-utca 16

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

A főváros első és legrégibb csipkétisztító, vegytisztító és kelmfestő gyári intézete.

Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.

Fiókok: II., Fő-utca 27, IV., Eszék-út 6, Kecskeméti-utca 14, V., Harmad-utca 4, VI., Teréz-körút 39, Andrássy-út 16, VIII., József-körút 2.

Jancsi, az éneklő bohóc

című tréfa, különösen sikerült eredeti hanglény a gyermekek kedvence. Ismét kapható kizárólagosan beszélgépek osztályában, Budapest, József-körút 15; Fiókhizlet: Ráday-utca 18.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület, Koronaherczeg-utca 17.

Gyárt legkülönlegesebb békebeli kivitelben: málabakát, műkezeket, sörvítőket, kaskótokat, gummigöröcskényákat stb. Dusz választék az összes betérjésztett gummiárúknak és műszereknek.

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK zsirolvasztó- és mosóüstök vörösrézből.

Vermorel-rendszerű szőlőpermelezők. Szénkénevezők. Fém- és alkáteszók. Gummitól és sárgarézből. Szőlőszőlők és présék. Korkorcsamorszlók és daralók. Répavágók és szecskavágók.

SZONTÁGH PÁL réz- és szerszámgyár Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

Keltetőgépeket minden nagyságban, csibenevelőket, csonttaralógépeket, tömögépeket és az okosruzi berendezéséhez szükséges összes felszerelést tárgyakat szállítja a leg-nyugatibb szakszög.

NICKERL ÉS TÁRSA Részvénytársaság Budapest, V., Vilmos császár-út 52. szám. Kérje a 34. számú árjegyzékét 5—K bélyeg beklólas ellenében.

Női kalap

divatot a Párisi-utczában látni!!

Mielőtt tavaszi és nyári kalapját beszerzi, kérem, nézze meg újonnan átalakított női kalapszalonomat, IV., Párisi-utca 3. szám alatt. Első emeleti üzletem mellett. — Ajánlom megtekintésre

Modellkalapjaimat,

melyek elsőrendű kivitelben, legújabb divat szerint naponta készülnek, továbbá liserie, piceo és tagálból készült kalapformáimat, melyek kivitelük és formájuk tekintetében a külföldi gyárak készítményeivel felveszik a versenyt. — Szenczácziós újdonság kalapok alakításánál. Szalmakalapokat fekete szinből bármilyen szinre ártfészték és azokat a legdivatosabb formára átalakítottam.

LÖWY-kalapgyár

női kalapszállya, IV., Párisi-utca 3. sz. Férikalapgyár: VI., Szondy-utca 95. Női kalapgyár és központ: VII., Károly-körút 9, az udvarban.

7. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, ÁPRILIS HÓ 10.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Előfizetési ára: az április-juniusi évnegyedre 60 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona. Kijelölt előfizetésekhöz a postailag meg-állapított viteldji is csatolandó.

A NYUGATMAGYARORSZÁGI LAKOSSÁG Tüntetése az elszakítás ellen Sopronban: esküre emelt kézzel fogadnak hűséget Magyarország iránt.

MAGYAR ILIÁSZ

REGÉNY A VÉGEKRŐL. — IRTA RÁKOSI VIKTOR.

(Folytatás.)

— Oh, a magyar sokkal nehezebb, mint az angol.

— És sokkal szebb is, — szólt bele Klárka, és missz Hubertyre vetett egy pajkos tekintetet.

Máskor az angol lány megtette azt a szíveséget Klárkának, hogy beugrott az ilyen provokálásokra. Most azonban észre se vette a megjegyzést, mert minden figyelmét Barnának szentelte. Egy falusi tanítónak az öcsese! Bizonyára nagyon jelentéktelen pozíciója van a társadalomban, a külseje, a megjelenése és a modora ellenben olyan, mintha a legelőkelőbb család tagja volna. A missz látott már csónak-versenyt Oxford és Cambridge között, a hol együtt volt Anglia előkelő fiataiságának a virága. Ott csodálhatta a legszebb angol fiúkat, de be kellett vallania, hogy ez a legény még ott is felülmúlt keltett volna.

Uzonyi Barna látszólag nagy figyelemmel hallgatta az angol lányt... egyszerre csak a száraz kelepelésbe egy ezüst csengő hangja csilingelt bele. Klárka megszólalt: *Megtehetné nekem, Uzonyi...* de a missz könyörtelenül és illetlenül belevágott:

— És hogy tetszett magának Anglia?

— Köszönöm jól, — felelte Uzonyi majdnem durván és előre hajolt, hogy az ezüst csengőt jobban hallhassa, de újra csak a repedt harang szólalt meg.

— És melyik részében járt Angliának?

— Csak Londonban.

Most újra az ezüst csengettyű hallatszott: — Szeretném, ha megmagyarázná nekem ezt a csudálatos rianást...

— Azt én magam sem értem, méltóságos kisasszony. (Magában: csudálatos, hogy az angol lány hangja egészen groteszk a bárókisasszony hangja mellett. Mint mikor a néhez parasztleány durva csizmáival tapossa az orgona fujtatóját, mely köhög, szuszog, nyöszörög és recseg a lábai alatt. És rá egyszerre megszólal az orgona szelid, édes és behizelgő hangja... miket beszélsz te itt Barna fiam?... a szeme mégsem egészen kék, valami szürkeség van benne. Mint mikor a sötéték, mely eget átlátszó fátyolként báránnyelű borítják... már megint egy ilyen hasonlat! Furcsa, sohse szoktál te ilyen vágányokra tévedni.)

— A Szücs magyarázatát hallottam már, de hát ő csak laikus, én pedig szeretném egy tudósemler véleményét hallani.

— Méltóságos kisasszony, ebben az esetben többet ér egy balatonparti laikus, mint Európa legelső tudósa, aztán meg honnan gondolja, hogy én tudós vagyok?

— Én nagyapától meg Krantzól hallottam.

— Oh, ők nagyon kedvesek hozzám és előlegezik nekem azt, a mit, ha minden jól megy, a közvéleménytől körülbelül húsz év múlva fogok megkapni.

Nem tudták folytatni, mert a missz már pillanatok óta harsogott és az ő hangját nem lehetett legyűrni.

— Tudós? Kár. Katonának kellett volna lennie. Milyen pompásan festene a lovas-testőrök fényes uniformisában... hát csak Londont ismeri? Hisz akkor az igazi angol életről fogalma sincs... hisz akkor a walesi hercegséget se ismeri, az én szűkebb hazámat, a hol születtem.

Klárkát, maga sem tudta miért, most már bosszantani kezdte a missz tokladása. És a szerencsés Barna megpillantott egy pár igen piciz és elegáns hosszúszerű cipőt (vagy tán ezek a híres fókabőr-csizmák voltak, melyeket Sámson báró kényesített az unokájára?), melyek idegesen toporzékoltak a padlón. A kis lány eléggé éles hangon így szólt:

— Nem volt Walesben? Mily mulasztás! Pedig olvashatta a Baedekerben, hogy missz Huberty ott született.

Klárka okvetlenül kapott volna egy visszavágást erre a malicziára, a missz már ki is nyitotta a száját és jól kifejtett fogai félelmesen villogtak, de ekkor Krantz jelent meg a szemhatáron és a ríposztból egy édes mosoly lett, legalább a missz azt hitte, noha csak viacsorgás volt az egész.

— Evett a halmajonéból Krantz? Ajánlom a figyelmébe. Angol konzerv és kitűnő. — Uzonyi, ugye maga gyógyulni jött ide? — kérdezte Klárka, örülve, hogy a missz érdeklődésének horgát újra Krantzba akasztotta.

— Olyanformán, méltóságos báró.

— No, arra rossz időt választott, ez a mi kedvetlen, szilaj telünk nem igen kedvez a rekonvaleszcenciának.

— Oh, ez, nekem nem szokatlan, az én kis széky hazámban sokkal keményebbek és harapósabbak a telek, mint itt. A mi telünknek még külön viharzele is van, olyan, mint a Sárga-tengernek a Tájfún, a Szaharának a Számum és Amerikának a Tornádó.

— Ah, ez érdekes. És hogy hívják ezt a szélvészét?

— Nemere. Ez a Nemere a mese szerint a legmagasabb széky hegynek, a Hargittának a csúcsán lakik és onnan szokott három-négy napos körútra indulni. Ilyenkor a székyember a legnagyobb bundáját szokta elővenni, mert a Nemere fagyos lehellete megdermeszt mindent. A Nemerétől még a farkasok is félnek, mert ha fúj, vonitva tódulnak a falvak felé meleg kuczót keresni...

(Klárka magában: Hogy átmelegszik a hangja, miközben beszél! Látszik, hogy szereti a szülőföldjét. De miért visel ilyen goromba ruhát és ilyen paraszti csizmát? Hiszen tudhatta Krantzól, hogy itt úri társaságot is talál. Ugy látszik, ő is cinikus ember, mint a legtöbb tudós. De milyen kellemes a hangja...)

— Tán valami mese is fűződik hozzá?

— Valóban, a Nemerének van egy szép meséje.

— Majd egyszer elmondja, ugye?

— Egyszer? — gondolta magában Barna, — mikor lesz az az egyszer? Vajjon látni fogom másodsor is? Azt hiszem, soha. Olyan csil-

lagok vagyunk, a melyek elsurranak egymás mellett és többet sohasem találkoznak.

Ez a gondolat úgy belemarkolt a szívébe, hogy szinte megijedt tőle. Mi ez? Mit jelenthet ez? Rövid idő óta az érzések és gondolatok egész tömege rohant meg lelkét és ő ezeket hiába igyekezett elemezni, megfejtetni, magyarázni, semmi okosat és elfogadhatót nem tudott kisütni. Valami fölébredt benne, a mi eddig mélyen aludt. Fölébredt és jogait követeli. Miért történik ez vele éppen most? Hiszen látott ő már nagyon sok szép nőt, de ilyen forradalmat egyik sem keltett benne. Eddig mindig meg tudta őrizni nyugalmát és felsőbbiségét, de most legyőzöttnek érezte magát. Vajjon magyarázható-e ez azzal az esztétikai gyönyörűséggel, melyet ennek a lánynak tökéletes és harmonikus szépsége támasztott benne? És ha ezzel nem magyarázható, akkor mivel? Ezután már csak egy szó következhetik, a nagy szó, az utolsó szó... de ezt nem merte kimondani, sőt gondolni sem mert rá. Az az érzése volt, hogy egy hálóban verődik. Ideje lesz távoznia, talán kiszabadul a varázslat alól...

Tekintetével a bátyját kereste, hogy nem lehetne neki titokban jelt adni a távozásra. Ez azonban lehetetlennek látszott, mert az idősebbik Uzonyi Sámson báróval fűlig-bebocsátkozott a legutóbbi chikágói nemzetközi sakkverseny megbeszélésébe és ügyet se vetett az öcsésére. A reggelizést már mindenki befejezte, természetesen Szücs barátunk kivételével, a ki mindent végig köstölt, a mi csak az asztalon volt, a mi nála anynyit jelentett, hogy mindenből evett két jóllakásra való. Barna nem állhatta meg, hogy el ne mosolyogjon, mikor a telhetetlen férfiúra tekintett. A szája és állkapcsa lassan, egyforma mozdulatokkal és teljes szabályszerűséggel működött, mint egy tökéletes gépezet. Szücs barátunk ugyanis egy orvos-tól megtanulta, hogy igen nagyfontosságú dolog az, hogy az ember mindent kitűnően megrájon. Ezzel jóformán biztosítja magát a gyomorrontás ellen. Az ételt tehát csak akkor kell lenyelni, mikor a gyomornak már minden porcikája tombol türelmetlenségében és követeli a táplálékot. Szücs követte ezt az utasítást, mert borzadva gondolt arra az elképzelhetetlen korszakra, melyben ő gyomorrontás miatt koplalni lesz kénytelen. Ez neki a halálát jelentené... Barna elfordította a szemét a boldog ifjúról, a ki egy kis vidám színt festett bele a hangulatába és körülnézett, hogy kit kellene segítségül hívni a távozás megkönnyítése céljából. Krantz akadt meg a tekintete, más segítsége nem is lehetett és a jó fiú mintha megsejtette volna, egyszerre csak közeledett hozzá és félhangon odasúgott:

— Nem feledkeztem ám meg Aranka asszony ebédjéről. Mindjárt megyünk, bár még van időnk bőven.

(Barna magában: Vajjon ez a furfangos Krantz minden mai gondolatomat így kitalálta, mint ezt a legutolsót? Vagy ezt csak

azért találta ki, mert ő is szerepel benne? Erre feleljenek meg azok, a kik a telepathia vagy a gondolatolvasás törvényeivel tisztában vannak... és ha kitalálta, mit jelentene az? Semmit. Hiszen nem értene meg belőle semmit. Megértésükhöz hiányzik neki a kulcs... a mi különben, valljuk be, nekem is hiányzik.)

V.

A Patak-család szerencséje. Egy pillantás a mult századba.

A révház belső traktusa felé vezető ajtó megnyílt és egy ijedt képű, alázatossá görnyedt öreg parasztember lépett be rajta. A mint Sámson báró meglátta, a mondat közepén ott hagyta Andrást és a belépőhöz ment.

— Éppen kendre gondoltam, Csóka.

— Igenis értem, — felelt makogva és megzavarodottan a paraszt és a süvegét forgatta ujjai közt.

— Mióta révésgazda kend ezen a helyen?

— Szent Mihálykor volt harmincz esztendeje, könyörgöm. Istennek legyen hála.

— És látott valaha ehhez hasonló Vág-repedést?

A révésgazda elgondolkodva nézett maga elé, nagyon óvatos akart lenni a feleleteivel, mert nem tudta, hogy hova céloznak az urak ezzel a kihallgatással, melynek folyamán még ő keveredhetik bajba. Hátha felelősségre akarják őt vonni, mert hiszen nem lehetetlen, hogy őt valami mulasztás terhelje. Végre vonatott hangon megszólalt:

— Dehogy láttam, már hogy láttam volna? Nem történt minálunk semmi hiba, könyörgöm.

— És ezzel, hogy megszabaduljon a további inkvizíciótól, el akart lépni, de Sámson báró lefogta.

— Csak maradjon Csóka... tudós professzor uram Uzonyi, kérem egy szóra. Engedje meg, hogy most a tudományt szembe állítsam a tudatlansággal. A kettő között tán megtalálunk valamit az igazságból. Mondja kérem, nincs önnek valami egyéni fölfogása erről a tüneményről?

NYUGATMAGYARORSZÁG LAKOSSÁGÁNAK SOPRONI Tüntetés.

— Nincs méltóságos uram. Én elfogadtam a Szücs magyarázatát, mert annál valószínűbbet nem találok.

— Hát kend mit gondol Csóka, mi okozhatta ezt a repedést?

— Könyörgöm, nem gondolok én semmit. Isten ments, hogy gondoljak! Már hogy gondolhatnék akármit is én szegény ember, mikor az urak maguk sem tudják kihámozni az igazság mibenlétét.

Most megszólalt Barna, a ki mikor a báró megszólította, rögtön ott hagyta a hölgyek társaságát.

— Mondja csak öreg, mi a népnek a véleménye?

— A népek azt mondják kérem alássan, hogy a vén Harácsot, a ki belefúladt a vízbe, elvitte az ördög. Meg aztán, hogy gonosz ember lehetett a vén Harács, mert a jég nem tudta elviselni bűnös nyomdokait és a merre ment, végig beszakadt alatta. Akkor aztán kiugrottak a vizimanók és elvitték az öreg Harácsot magukkal a pokolba. Mert kérem alássan a víznek is meg vannak a maga ma-

nói, épp úgy mint a tűznek meg a földnek... Hej sokat tudnak erről mesélni a tutajosok, a kik holdvilágos éjjelen ereszkednek le a Vágon és látják a törpe ördögök mulatozását...

— Érdekes, — szólalt meg most a báró, — hogy a nép milyen hamar megtalálta a magyarázatot. Ők szépen belenyugodnak abba, hogy a vén Harácsot elvitte az ördög és ezzel a dolog el van intézve.

— Hát maga már látott ilyen vízi manókat? — folytatta Barna a kihallgatást.

— Dehogy láttam, Isten ments, hogy lássak. Hiszen a ki ilyesmit lát, az még abban az esztendőben meghal. Elbetegesedik, ágyának esik és többet nem kel fel.

A báró most angolra fordította a beszédet.

— Érdekes, hogy ennek a primitív, kicsiszolatlan eszű népnek milyen gazdag a fantáziája. Ha gondolatmenetében elakad, ha egyet és mást nem tud megmagyarázni magának, rögtön a meséhez menekül, ezzel elhárítja az akadályokat és megnyugodva balag tovább.

(Folytatása következik.)

A CSILLAGÁSZOK

Mese, a jövővé békebíráinak.

Egyszer, nincs is éve oly sok, Éltenek négy bölcs tudósok. Bölcs tudósok, nagy fejűk, Hírnevűek mindenütt. Ezeknek a bölcs halandóknak Ismeretei messze szóltak, Egészen fel a magas égig, Hol tenger csillag tüze fénylek. S honnan a hold ha levilágít: Sőhajtvá néz rá legény s lány itt. Bohó, szerelmes szívvel dőre Ábrándokból szép himet szöve. Tudósink tehát lázas hévvel Kutatták fent az eget éjjel, Végighirtatták, lesték, bútták A naprendszer, a Hadakútját, Míg végtére úgy ismerék, Mint más ember a tenyerét. S ennekokáért szerfelett Nőtt irántuk a tisztelet, Patak módjára, mit tél végén Nyájasabb idők langyos fényén Olvadó mezők hőtömege Hízal naponta kövérebbre. És ők, a hogy nőtt hír, csodálat, Még mind buzgóbban dolgozának: Jegyeztek szorgos gondall egyre,

Mely csillag mikor kél és megy le, Számították, meghatározták A tömegsúlyt, a pálya hosszát, S egy üstökös ha elmegy innen, Vissza mikorra jó megintlen.

De a közmondás most bevált, Hogy jóból is a sok megárt, Mert szegényeknek a fejét Miből lőn aztán, hogy az égen Hibákat leltek mind a négyen, Váltig vitatták: nem egész Helyes ott a berendezés, Sőt némelyütt egyáltalán Nincsen igazság, nincs arány. Avagy arányos, igaz volna, A hogy áll ott a bolygók dolga? A Szaturnusnak mért legyen Mindjárt nyolcz Holdja egy egen, S négy a másiknak, míg nekünk Csak egy virrasztja éjjelünk? Ez nincsen jól így, mind hiába, Csak az nem látja, a ki kába, Mert e rend bármi régen áll is:

Ma már nem elég szóciális, Sok hosszú ezredév alatt A korszelemtől elmaradt!

S a négy, nagy fejű csillagásznak Most az a bolond terve támadt, Hogy a mit még nem teve senki: Egy újabb rendszert eszelnek ki, Melyben a sok kis csillagocska Korszerűn úgy lesz mind beosztva, Hogy abban egész földtekénknek Bármely tudósa egyetérthet, Legyen az akár Szerbia, Akár oláh, cseh föld fia.

És csináltak nagy könyvet erről A csodálatos, bölcs rendszerről, Jobbá javítván, mi a mult Időkből ott fenn elavult. A Szaturnustól s valamennyi Társától, a hol volt mit venni, Elirtak itt egy, ott két Holdat És átutalták más bolygónak, Bőkezűn, mit se fukarkodva, A hogy az olyan ember szokta, Ki csupa szív és pazar mindjárt, Ha másébol oszt alamizsnát.

A könyv elkészült, de az égen Hatása nem volt semmiként sem: A sok, hűséges, jámbor Hold ott Csak régi úra körül forgott, A melyik bolygó egykor kezdte, Pórázán most is az vezette, Úgy, a mint Isten akarátja Kezdetben az ő törvényt szabta, A melyet gyarló emberek Hóbortja mássá nem tehet.

Hanem azért a könyv maga Hasztalan mégis nem vala: Mint a virágpor a szelekkel, Híre szanaszét messze ment el, S a hová elment, minden tájon Jót mulattak e bolondságon, Mi nem kicsinyes ma, mikor Könny a világon annyi foly! És a hír fel ha égig ére, Vált ott is sokak jó kedvére; A vén Szaturnus bizonyára És átutalták más bolygónak, Hogy jó lett volna ám, ha látja A Felföld, Erdély, vagy a Bácska!

Jakob Ödön.

A fiumei kormányzósági palota homlokzatának középső része D'Annunzio katonáinak homokzsák védműveivel.

DUHAJOK ÉS BETYÁROK.

Irta Vajda János.*

A forradalom utáni évek kelletén és kívánságunkon túl kaland- és viszontagságteljesek voltak majdnem kivétel nélkül mindnyájunkra nézve, kik a függetlenségi harcban részt vettünk.

A menekülés, bujdosás — ki börtön, ki besoroztatás elől, mely utóbbi helyel-közzel még tán kínosabb volt — a társadalom minden „különlegességeivel” érintkezésbe hozott bennünket.

Az 1851—55-iki éveket a Kiskunságban és Szeged táján töltöttem, csaknem folytonos utazásban. Ez időtájon Pestől Hortobágyig, sőt azon is túl a szó szoros értelmében a betyárok uralkodtak a falvakon, sőt hébe-hóba a városokban is.

Éjeket, napokat töltöttem útban a zordon sivatag pusztákon, háltam a legfélelmetesebb csárdákban; jobbra-balra tölem üettek, számuldoztak a rettegett rablók. Majd előttem, majd utánam raboltak ki egyes családokat, lödöztek agyon csendőroket, őrájáró katonákat.

Nem egyszer betérve valamely csárdába vagy pusztai tanyára, azzal fogadtak, hogy no ugyan kár volt nem előbb érkezem, mutogatták a falakon a golyók helyeit, a vércseppeket, a rablók csatájának nyomait. Azután beérve Szegedre, a nagy téren, a várkapu előtt, katonai négyszögben volt alkalmam látni az egész befogott rablók közül egyet-kettőt, ki egy óra múlva már a város végén ama fán végezte be tragikus életét, melyről egy humoros népdal mondja, hogy:

„Könnyű lebegni nagy ágainál,
S tánczra kerülni, ha szél muzsikál.”

Ha valaki egész életét a tengeren tölti s végre is ágyban hal meg, a szárazföldön, csöndesen, kevésbé tartom rendkívüli esetnek. A gondviselés meglepőbb szeszélyének tartom, hogy csaknem gyermekem óta előbb a felvidéken, utóbb az Alföldön, úgyszólván szakadatlanul csötöltem-botoltam, laktam oly helyeken, melyeken a fegyveres ka-

tonaság maga is kitéve volt a ralók támadásának és részéről soha, egyetlen egyszer nem támadtám meg rablók által.

Egy magános erdei lakban töltve gyermekéveimet, sötét, esős, viharos éjeken nem egyszer baljós kopogtatás ébreszte föl álomból. Szőkevény katonákból alakult rablócsapat kért vacsorát, éji tanyát a gazdától és mivel eltévedtek vagy ismeretlen volt a táj előttük, útbaigazítást. Az erdőben vadászva, már mint 10—12 éves gyermek, gyakran találkoztam efféle egyénekkel, kik, ha pénzt nem is, de puskát rabolhattak volna tőlem. Az igaz, hogy tőlem néhány száz lépésnyire volt egy „mentor”, a ki fölöttébb „tiszteltparancsoló” alak lehet a zsványokra nézve. A mint ezt volt alkalmam tapasztalni. Egy ízben együtt csapásoltunk a sűrű csaliban egy meglőtt csarvast. Lódd agyon! Usd főbe! suttogák a hátunk mögött. Hátratekintve, három-négy duhaj üldögel hamvadó parázs körül a sűrűségben. De egyszerre mind föláll s tiszteletteljesen köszönvén, bocsánatot kér, mondván, hogy azt hívék, miszerint valamely „német” van előttem, az t. i., a ki előbb lakott azon tanyán.

Denique volt alkalmam hallomás s részint látás által némi ismereteket s adatokat szerezni ezen valóban „pikant” egyének felől, melyeket egy Ponson du Terrail kétségkívül jól tudna értékesíteni rémregényeiben.

A duhaj s betyár között az a különbség, a mi a gyalog s lovas katonák között. Amazok hazája a bérzes felvidék, illetőleg Dunántúl, emezeké az alföldi sivatag.

Mind a két rendbeli rabló hadsereg a pásztorok osztályából ujonczozza legénységét. Ez a pásztorélet mintegy nevelő akadémiaja a tolvaj s rabló bűnöknek. A hol nagyok a puszták vagy az erdők, ott sok a pásztor, a hol sok a pásztor, ott sok a rabló.

A vadonban élő pásztor elszokik a dologtól és a társaságtól. Ránézve a népes városok és a társaság zaja épen olyan megdöbbenő, idegenszerű, mint a városi emberre nézve a sivatag pusztaság vagy rengeteg erdőség közepének ünnepélyes csöndje, némasága. Az örökös dologtalanságban, magányban, gyakori egyedüliségben élő pásztor kedélye lassankint elvadul és ellenségének kezdi tekinteni a városok lakóit, kik a helyény oltalma alatt élnek; már gyermekkorában elkövetett próbb lopások miatt lelkiismerete nyugtalanná lesz, felni kezd minden rendes foglalkozású polgári egyéntől, megszokja gyűlölni azokat a törvénytelen egyetemben, mely rá nézve csak büntetést szabhat és ha az illetén pásztor erőben, vakmerőségben, ügyességben magát többi embertársai fölött állónak érzi, nem akar többé engedelmessé válni senkinek és kész a rablóvezér.

A dunántúli vidéken a kanászból, az alföldön a juhászból, csikósból lesz a legtöbb útonálló.

A FIUMARA HIDJA FUME ÉS SUSAK KÖZÖTT. (MÖCÖTTE A BUDAPEST-FIUMEI VASÚT MEGRONGÁLT HIDJA)

D'ANNUNZIO URALMÁNAK EMLÉKEI FIUMÉBAN.

* A nagy költőnek ez a cikke a „Vasárnapi Ujság” néhai szerkesztőjének, Nagy Miklósnak iratai között hányódott eddig. Vajda haláláig belső munkatársa volt a „Vasárnapi Ujság”-nak és társalapijának, a „Politikai Ujdonságok”-nak. Ez a cikke azonban nem jelent meg nyomtatásban. A kéziratot Nagy Miklós fia, Nagy Tibor úr volt szives hozzáknak juttatni. Közreadjuk a cikket nemcsak azért, mert érdekes, de főleg azért is, mert néhány új adatot tartalmaz a költő életére vonatkozólag.

zal kicsúszott papucsban és a ház mögötti nádkupacok valamelyike alá dugdosta őket.

Ez a Dávid, mert röviden csak így hívták, a regényesebb, költőibb betyáralakok közé tartozott. Először, mert fiatal és deli legény, másodsor, mert szerelmes, harmadsor, mert állítólag nem gonosz indulatu ex professo rabló, hanem csak szerencsétlen bal lépés folytán vetemült, illetőleg kényszerült a rabló életre és mint nekem itt beszéltek, mindig az volt fejtében, hogy kegyelemért szeretne folyamodni, ha találna olyan jó fiskaris urat, ki neki föltenné a folyamodványt a császárhoz. De persze ez bajos, csaknem lehetetlen, aztán teljesen hasztalan is lett volna, mert kegyelemről szó se lehet. Mindazáltal később, ha jól emlékszem, ugyanezen Fazekas Dávid jó remény fejében megadta magát, de midőn Jászberényben tömlőczre vetették s belátta, hogy szabad ember sohasem lehet, megszökött onnan és azután huzamos ideig rémületet betyár lett, míg egy fészében számos katonaságtól megtámadtatva, drágán adta el életét.

Nagyon fiatal levén még akkor, képzelődésemet érdekelte egy ilyen vadregényes alak és a menyecskevel, kiről nagy titokban suttogták, hogy Dávid szeretője, beszélgetvén, nyilvánítam, hogy szeretném látni azt a híres Dávidot s majd szép verseket írnek róla. De láttam, hogy nem volt bizodalom hozzám és pedig valószínűleg azért, mert a község telekönyvének készítőivel együtt működtem és a nép az olyan urak felől, kik a földet méricskélék, kik a költő szerint még az előbb szabad földet is meglánczolják, nem tudta jól gondolni. De mindamellett a menyecske, láthatólag aggódva a fölött, hogy én talán sejttem az ő viszonyát és ez rá nézve veszélyes lehet, megjegyzé, hogy Dávidot és társait nem kívánjam ismerni; „egyéb-iránt az ifjú úr látta már Dávidot, beszélt is vele”, mondá mintegy ijedten, hogy talán már sokat is mondott és beláttam, hogy többet e tárgyról szólni nem lesz tanácsos.

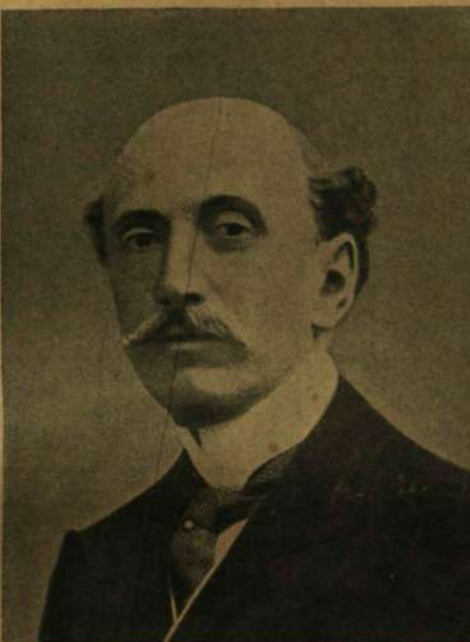
Az egészről azt következtettem, hogy ha a rablók megtudnák, miszerint én tudok valamit arról, hogy ők ide járnak, attól tartva, hogy én őket elárulhatom, majd elténnének láb alól.

Általában a szelidebb indulatu betyárral is mindig bajos a barátkozás, még az esetben is, ha a mitől sem tart részünkről. Olyanforma az, mint az állatszeliidítő viszonya a fenevaddal szemközti. Eteti, itatja, czirógatja azt, de sohasem teljesen biztos, mikor találja oly hangulatban, hogy torkon ragadja.

Oly helyen, hova a rabló rendesen eljár, például szeretőjéhez, nem szeret fölsimertetni és ott nem bízik senkihez. Egészen más, ha

DATO MINISZTERELNÖK ÉS A SPANYOL KIRÁLY.

DATO MINISZTERELNÖK.

véletlenül, valamely csárdában, hova olykor betér, találkozik vele oly egyén, kit nincs oka bántani. Ilyenkor mulatni, inni hívja föl az utast és elbeszélget, de olykor vad sz-

DATO TEMETÉSE.

DATO SPANYOL MINISZTERELNÖK MEGGYILKOLÁSA.

szélyében ilyen alkalmaknál is különös tréfákra ragadja.

A kőküti csárdában egyszer két mérnökre bukkantak, a kik mód nélkül meg voltak ijedve és akárhogyan biztatták őket a betyárok, miszerint csak mulattassák őket, daloljanak, igyanak, nem lesz bántásuk, azokba nem tudtak lelket verni. Végre megboszanokodtak s aztán azzal mulatták magukat, hogy a vékony, hosszúlábú két mérnököt az asztalra kergették és ott kelle nekik tánczolni reggelig, mi fölött józúeket nevettek.

Es most tessék hozzá gondolni, hogy az efféle találkozás még egy más, nagyobb veszéllyel is volt egybekötve. Tudniillik 1853 táján a katonai uralom kihirdette, hogy a ki betyárokkal találkozik és őket föl nem jelenti, az rögtönítéletileg fölakasztatik. És e rendelet nem maradt a papíron. Magam láttam Szegeden egy jámbor kinézésű egyént Statarium előtt, ki csupán azért, mivel egy ízben a pusztai csárdában betyárokkal beszélt és őket föl nem adta, akasztófán halt meg. Hasonló sors ért négy csongrádi jó módú birtokost, kikért — állítólag — mint kitűnő erkölcsű polgárokként, a város előjárósága könyörgött is a katonai legfelsőbb fórum előtt — de hasztalan, meg kelle halniok.

De hát miért nem jelentették föl? Azért, mert ha ezt cselekszik, akkor nem mernek többé a pusztára menni, tanyákra, földjeikre, mert a betyárok az ilyen följelentőt ép oly kíméletlenül végzik ki, mint a katonai törvényszék.

Érdekes lélektani tanulmány tárgyául szolgáltak e rögtönítéleti jelenetek s alakok.

A katonai rögtönítelő bíróság szabad ég alatt, a vár előtti nagy vásártéren tartotta üléseit. A rab a fegyveres négyszög közepén, közvetlen a bíróság asztala előtt. Közvetlen a nagy függetlenségi háború után, melyben a hősiesség csodáit szemléltem, nem hittem, hogy oly fokát láthassam a hidegvérű elszántságnak, mely még meglephessen.

Emlékszem, hogy mennyire gondolkozóba ejtett s mily sok tépelődést okozott nekem e látvány lélektani elemzése akkorában. Fel fogtam ugyan már akkor is, hogy mi a különbség egy erkölcsi lény bátorsága s egy elkarhozottnak elszántsága között. De az a nyugalom, melyet e halálraítéltek tanúsítottak egész végperczökig, a legmélyebb itéletű idegen pszeholog előtt, ki viszonyainkat nem ismerte, fölfejthetetlen lett volna. Azonban tekintve az akkori néphangulatot, némi magyarázatát lehetni e magatartásnak. Hanem azért mégis bámulatos marad az idegerő, mely a bizonyos és pedig rút halál előtt ennyi nyugalomra képesítette.

A valóságos fegyveres rablók mindannyian fölemelt fővel, bátran, büszkén, sőt kihívólag viselték magukat az osztrák katonai törvényszékkel szemben. Egy alig huszonöt éves, ragadozó madár arcu, fiatal betyár, mikor kimondták rá a halálítéletet, fenn és mély

meggyőződés hangján mondá, hogy ő ártatlan, ő az igaz ügy embere és az Isten majd megbünteti azokat, a kik őt elítélték! Többnyire mind hasonló módon viselték magukat.

Egyszer aztán egy igen szomorú, levert alakú deli férfit látok a négyszögben, a stárium előtt. Ez nem rabló! Gondolám magamban azonnal. Ez ártatlan ember. És csakugyan úgy volt. Ez volt azon egyik, ha jól emlékszem, songrádi birtokos, ki egész életében példás erkölcsű, jómódú gazda volt, de csupán azért lett kivégezve, mert betyárokkal találkozott és őket föl nem jelentette. Véghetlen fájdalom tükröződött egész lényén, és méltán. Ily halállal kimúlni, csupa merő szerencsétlenségéből, nemde bosszantó lehet?

Legeredetibb alak volt valami Csehó Kovács Pista, a kit Félégyházán ért el végezte.

Ez előbb majsai gulyás volt s mint ilyen, rablás végett a kezdetben még polgári vésetörvényesek elé került. Épen ekkor a majsai városháznál levén, a folyosón egyszer egy káromkodó rabot kísérnek el mellettem, a ki épen iszonyúan szidta az ítélő bírakat, hogy „mit haszontalankodnak már annyit velem, miért nem akasztják már föl minden teketória nélkül!”

Vállas, zömök, középtermetű egyén volt, s épen ekkor vezették föl a börtönből, a melynek ajtaján belül nyakravalójára föl akasztotta magát, de mielőtt megfulladhatott volna, rátörtek s levették. Ez csak épen pár perc előtt történt, s most azért zsörtölődött, hogy se neki magának nem engedik magát békével fölakasztania, se hivatalosan nem akarják felkötni. A vésetörvényesek pedig azért is húsz évre ítélte. Ekkor aztán föltette magában, hogy már most megszökik, és akként cselekedett.

A városház udvarán öt oláh szekér állott és egy csapat oláh heverészett. Kérdém, mit keresnek ezek itt? Egy hajdu megmagyarázta, hogy ezek azon oláh szekerek, a kik től előbb harmadnapal Kovács Pista egy maga tizenhatszékű lovat vett és hajtott el. A lovakat most keresik, s addig ezek itt várakoznak.

A rákövetkező éjen Cs. Kovács Pista halatlan vakmerőséggel megszökött. Kezdték érdekelni a dolog s megnéztem börtönét, s elmondattam magamnak az egész históriát. Valóban bámulatos volt az!

Először is a börtön. Ez egy földalatti üreg volt, legkisebb nyílás vagy ablak nélkül, sötét, ronda, bűzhödött és oly szűk, hogy abban egy közép nagyságú ember se föl nem állhata, de végig nem nyújtózkodhaték. Valódi sír-üreg, sőt annál is rosszabb, oda számítva a fojtó bűzt, mely a szomszédos és csak egy vékony fallal elválasztott árnyékszéktől elkülönz. Ezt a falat ásta ki Pista valami szerrel, a mit valószínűleg hozzá látogatott felesége csempészett be neki. Ezen műtét egész éjfélig tartott, hallható zuhogással, elannyira, hogy az örök lekiáltottak neki, miszerint hiába erőlködik, mert ők ébren vannak, meg nem szökhetik. A folyosókon örök állottak, valamint a kapu kis ajtajánál is, párosával. Sőt a lármára a megrabolt oláhok is mind talpon állottak, s mindennek dacára Pista kitör a mélységből, szétjijeszti az öröket, fellöki az oláhokat és ill a berek, nád a kert! Általános volt a csodálkozás másnap, hogy miként történhetett ez?

Ekkor aztán Pista — a kinek a „Csehó” csak csúfneve volt, a mi azon vidéken igen divik, így például egy pórna neve „Isztronga, liklábu, Csürkös, Monori, Kis István volt — Pista a legrettegőbb betyár lett, és untalan rablásairól mesélt a vidék. Nem elégedett meg egy rablással, egy éjen, hanem elkövetett négyet, ötöt, és mennyi csak telt az időből. Mint az oroszlan nem elégszik meg csupán annyi öléssel, a mennyi elégségen elég, de ől pusztá öldöklési vágyból, ő is rabolt merő rablás dühből, szenvedélyből. Így aztán egész megyék összes pandursága kirukkolt ellene és vadászott rája.

Valami két hónapig üzhette garázdálkodását, midőn egy éjjel az orgoványi csárdában elérte a Nemezis — illetőleg a csendörök karja. Épen vagy nyolc rablott lovat hajta oda, s míg azokat etették, ő is másodmagával lakmározni, inni kezdett. Betoppán a

A KISGAZDA PÁRT NAGYATÁDI SZABÓ ISTVÁN VEZETÉSÉVEL

A SZÉKELY OTTHON KÜLDÖTTTSÉGE.

ÜNNEPÉLY KOSSUTH HALÁLÁNAK ÉVFORDULÓJÁN A KOSSUTH-MAUZOLEUMNÁL.

csárdás, hogy mintegy tizenkét zsandár közeleg a csárdához.

Pista épen vigan dudolgatta kedvenc nótáját:

„Vigan élünk a pusztában betyárok,
Félnék se jönnek azok a zsandárok.
Félnék se jönnek azok a zsandárok;
Jönnének bár, hamarabb elfogynának.”

— De jönnek ám, még pedig rémségesen sokan! — erősítgeté a korcsmáros és összes személyzete.

Társa azonnal szedkelőzni kezdte, de Pista még egy itcze bort rendelt és csak akkor mozdult, mikor márt a lódobogást hallotta. Ekkor aztán lován termett s lövöldözés közben menekülni kezdte, de bizony lovát lelőték s gyalog maradt. A zsandárok káplárja egy öles, izmos ember leszállt lováról s gyalog indult utána, a többi a másik után iramodva, percze a sötétben elmaradt. Pistának fehér gyöcsgatyája a zsandár pisztolyának a sötétben célpontul szolgált és egy golyót kapott közelről teste illo szervébe. A zsandár beérte és aztán birokra került a dolog. A betyár, épen mint a ragadozó állat, mester a birkózásban, és Pista elkapva a zsandárkáp-lár nyakravalóját, egyet csavarintva rajta, már megfojtotta volna, ha épen egy gödör szélén állva, abban meg és belé nem botlik, a káplár meg föléje. Míg itt huzalkodtak, azalatt oda értek még néhányan a csendörök közül és megkötözték.

— Mit teketóriáztok tovább? Lőjjetek

agyon, aztán nem bajlódtok velem többet! — biztatá őket a rabló, de csak bekisérték Félégyházán, a hol másnap összeült a rögtön-ítélő bíróság.

Az itteni börtönben aztán minden kötélszerűt elvettek tőle, meg a gatyája madzagát is kihúzták és úgy varrták össze ingével, hogy föl ne köthesse magát. Ki akarták tudni tőle, ki volt másik cimborája, a kinek sikerült elmenekülnie. De ki nem foghattak rajta.

Mindjárt az első kérdésre: Hogy hínak? Azt felelte: „Nem tudom!”

Fölvezettek a börtönből rabokat, a kik ismerték, s megnevezték.

— No ugyan nagy ökrök volnának, ha nem tudnák, hogy itt én vagyok a világ csúfja. Hiszen a K...! látják, hogy még a gatyám madzaga is hiányzik!

— Hol vetted a pénzt, a mit nálad találtak? — kérde a bíró.

— Volt! — felelé röviden Pista, s általán a classicus rövidségben remekelt az egész kiállgatáson.

— Hát a lovakat, melyeket kezeden kaptak, hol raboltad?

— Én nem raboltam.

— Hogy mered tagadni? Hiszen te hajtottad a csárdába azokat?

— A lovak előttem mentek, én meg utánuk mentem. Ennyi az egész.

Diktum faktum, akasztófára ítélték.

(Vége következik.)

A FELTÁMADÁSI KÖRMELET MEGINDUL A BAZILIKÁBÓL.

A FELTÁMADÁSI KÖRMELET A SZABADSÁG-TÉREN.

FELTÁMADÁSI KÖRMELET AZ IRREDENTA SZOBROKNÁL.

BÜNBÁNÓ MAGDOLNA.

Elbeszélés. — Irta Rezek Román.

Párdányt, a festőt nem váratlanul érte a nagy csapás. Régióta gyanította, hogy már nem tud festeni, de bujkált az önvállomása elől, erőgyűjtés címén egyre nagyobb pihenőidőt engedett magának, míg végre az önvállomása egyszer csak sarokba szorította:

— Mit erőlködöl? Hiszen meghaltál, már rég meghaltál!

— Nem, nem! — szeretett volna felháborodni, ám az egykori harci készsége cserében hagyta s ő oly árván maradt, a mily árván csak művész maradhat. Mit tudják az emberek, mi az, mikor a sok szín, megfestetlen kép fakó foszlánnyá rongyosodva sorra elszálldos! Mikor a lélek mécsesei egyenkint elalaszlanak, — most, épp most az utolsó is behűnyja a szemét! — aztán vastag sötétség terpeszkedik szét és szívet szorongató csönd, pszt! valaki meghalt...

Fiatal, egészséges, csak az Isten tudja, mi csoda, elszállt belőle, a mi eddig kézbe vettette vele az ecsetjét s képeket pingáltatott vele, néhány nagyon jót is. Hát ennek most vége s ez a zokogató nyomorúság meg se látszik rajta. Csak ő tudja, hogy meghalt benne valami, hogy már csak az állati teste él, lélegzik, táplálkozik s a nyomorult igenis élni, lélegzeni, táplálkoznia akar a lélek égbelkiáltó romhalmazán, csak élni, élni, ki tudja

meddig s lerázhatatlanul czipedik ez a szörny. Nem törpül-e el ilyenkor a legnagyobb gyász is?

Kerülte az embereket, önmaga elől is menekült. Csak ki, ki a városból, a sok háznál. — Egy ilyen bolyongása közben a liget szélén valami elhagyott villa elé tévedt. Már régebben is feltűnt neki. Kis fenyves állja körül figyelmeskedőn a házat, a kertben sok virág, sőt arra hátrább magas üvegház is. És sehol egy lélek. Annál több a rigó s ne adj Isten kifogyniok a mondanivalójukból. Vajjon kié ez a ház? S a kérdése nyomában mindjárt ott melegítette a remény:

— Itt jól lehetne festeni!

Már látta is magát a villa valamelyik szobájában, a mint dolgozik és a kép gyönyörű.

Nem is lehet más. Ni, a foszlánnyá vált képtémák új életre kapva visszaszállnak hozzá. Ez is, az is, a tizedik, huszadik, mind itt van: megjöttünk, csak tréfa volt, hogy oda jártunk...

És a hízlegésük nimfásereg hízelgésénél is edesebb. — Hát itt tenni kell valamit! Pár lépésnyire tovább haladt. Közvetlenül a villa mellett kocsmá sertenkedett, a magányos kerti asztalok körül sok baromfi. — Németalföldi csendéletkép, — ötlött az eszébe néhány híres barna tónusú kép s jölessét néznie, hogy a hatalmas kakas az asztalról szék-támlára szökik, nagyot kukorékol, aztán meg-inog. Idejekorán leszáll s roppant tekintélyesen lépked tovább.

Párdány bement, italt kért s a kertből nézte a villát. Jó időbe telt, míg végre a villa hátsó részéből elkerült valaki, — öreg, töpörödött emberke rübezahli szakállal, — tett-vett a rózsák körül, azzal eltűnt. Párdány a kocsmában megtudott annyit, hogy a villa tulajdonosa egymagában élő aglegény, tavaly ilyenkor tengeri útra vállalkozott s azóta semmi hír róla. Arról is értesült, hogy a nyomaveszett tulajdonos nagy műbarát, teli a lakása képekkel; az az öreg ember a kertésze s egyetlen bizalmasa.

— No akkor beszélnem kell vele.

Visszament a villa elé s becsöngetett. Az öreg elég hamar elöcsoszogott: a villatulajdonos papagálya ült a vállán s ezt a nevet kiáltotta:

— Ormonde, Ormonde!

Párdánynak izgatottnak kellett lennie, mert a mint a kertész rápillantott, megcsillant a szeme s még a kapu elé se ért, ezt kérdezte:

— Hirt tetszett hozni?

— Nem, édes barátom...

A kertész csalódottan sólt közbe:

— Akkor hát?

— Egyelőre még nem hoztam hírt, csak egyelőre nem, de minden el fog simulni. Mindennek jó a vége.

Az öreg kinyitotta a kaput:

— Hisz ha így volna!

— Persze hogy így van. A ki elhagyja magát, elveszett, — vége. Én festő vagyok, kezembem veszem a dolgot és sok mindent meg tudhatok. Addig festeni szeretnék itt, pár hétig, talán addig se.

— Itt festeni? — pislogott bizalmatlanul az öreg.

— No igen, akármelyik üres szobában vagy akár az üvegházban. Senkit se zavarnék s engem se zavarnának.

Kivetta a pénztárczáját, bankókat szedte elő:

— Ez a magáé, édes barátom. A lakásért majd akkor fizetek, ha beköltözöm.

— Hát nem mondom, hogy nem lehet... az üvegházban.

— Jó.

— A lakás, tetszik tudni, nem az enyém.

— Persze. Az üvegház meg üres.

Mindjárt meg is nézték. Két színes pilangó hancurozott benne egymással, egy pók pedig szörnyű buzgalommal készülődött a hátlójába került légy ellen. Nagy csönd, pazar világítás.

— Kiténően megfelel! — lelkesült Párdány, — még csak egy széket állítunk be s egy asztalkát.

— Aludni ugye nem tetszik itt?

— Hát ha nem szabad, akkor nem alszom.

Hajnaltól jövők s estig maradok. Mindig együtt ebédelünk s vacsorázunk a szomszédban. Még ma ide hoztatnám a holmimat.

Ez kora délelőtti történt s két órával később konfliktus állt meg a villánál. Hordár szállt le a bakról rámkába feszített csupasz vásznakkal, festőállvánnyal, Párdány a palettát hozta s a festékes tubusokat sok ecsettel. Pár perc alatt berendezkedett megvendégelte a kertészt a kocsmában, aztán behűzódott az üvegházba.

— No most el lehet kezdeni...

Többször mondogatta ezt magának, szükség volt erre. Valami szibbadság fogta el. El lehet kezdeni, — ez igaz, de melyik témájába kezdjen bele? Alig nyújtja ki valamelyik után a kezét, elshaban mellőle és csak távolban bukkan fel megint. Ez talán épp oly hiba, mint a témátlanság.

A kertész azzal nyitott be hozzá, hogy tán elkelne kényelmes pamlag s karosszék. Persze, hogy hiányzik, no és modell. Hát a mit eredetileg akart festeni: virágot? gyönyörű rózsákat? A kert csupa rózsza. Megpróbálta. De a színek macakcsodtak vele, mind szétfolyt szürkén, fakón. — Mi ez?! — kérdezte hangosan. Nem felelt. Minek is? A csönd megint ott ólalkodott körülötte. Estig az üvegházban ült, semmi egyebet se tett, csak a legyek zümmögését hallgatta, akkor aztán olyan érzéssel ment haza a villából, mintha évekig börtönben silylódott volna. Holnap is így lesz?

Másnap a terve ellenére nem hajnalban

tért vissza az üvegházba. Kora délelőtt a tavaszi tárlatot ment megnézni, maga se tudta, miért. Tőle való képet már a második éve nem látni egyet se, szomorú hely ez nagyon. Mégis sorra járta a termeket és itt érte a nagy csoda. A mint később teljesen magában üldögélt, a szomszéd terembe leányalak libent be. Rögtön megismerte. Hisz ez Gita, a tüneményes modell, a kiről két évvel ezelőtt meg akarta festeni a Bűnbánó Magdolna festményét! A terv valahogy abbamaradt, de nem baj, mert csak most látja tisztán a képet, csak most, a mint a lány az egyik festmény felé hajol. S ez a csekélység elég arra, hogy maga előtt lássa Magdolnát Jézus elé borultán. Jézus lábát már megkente Magdolna drága nárdussal, most a hajával törli meg az üdvözítő lábát. Egy szempillantásba se telt, már kivirult Párdány előtt a legszebb kép. Legszebb, hiszen fölséges leányt fest meg rajta, az érzékiségtől örökre szabadultat, a bűnbánatban fölolvadót. A teste csak dekoratív külsőség, alómolt virághalom. Áhitat, az, az remeg majd a képen, lélegzetelállító átérés. A hajával törli Jézus lábát, — ó, miért nem lehet rögtön itt festeni!

Átkiáltott a terembe:

— Gita!

A lány megrezzent, — ki az? Párdány oda-sietett hozzá:

— Én vagyok, világszép tündér!

Gita szívesen nyújtotta a kezét:

— Ugy megijesztett!

— Ej, sohse szabad félni, se megijedni. Én különben fürdöm az örömben, királykisasszony.

— Azt látom. Ha már így beszél —

— Ezentúl mindig így beszéllek. Minden lány tündér és királykisasszony.

— Az elébb még azt hittem, csak nekem szól a megtiszteltetés.

— Magának sokkal nagyobb megtiszteltetés jár ki.

— Feleségül vesz.

— Azt is. Mindent megteszek, a mit csak kíván. De előbb elviszem a hercegi kastélyomba.

— Beszéljen már komolyan, Párdány!

— Ez életben most beszéllek a legkomolyabban. Tiszteljen meg hercegi műtermemben, hadd fesse meg egy-két óra alatt a világ legszebb képét. Gita, maga a világ legkülönb Magdolnája! Mutassa csak a szemét... Nézzen rám bűnbánóan... Így, így!

Csak ők ketten voltak a teremben, hát kedvére ujjonghatott:

— Gita! Aztán Párisba megyünk, Nizza-ba...

— Nagy kép?

Párdány a falon mutatta a métereket és trefásan tódította:

— Négy és három.

— Jézusom!

— Nincs is ekkora vásznam, csak egy mé-

Néhai Ungváry László czeplédi nagybirtokos, a kinek emlékére családja millió alapítványt tett a Magyar Tud. Akadémia céljaira.

teresek, de zsebképre csak nem fecsérlek el ilyen témát?

— Az ára?

— Még nem tudom. Talán százezer.

— Párdány!

— Testvérek közt is annyit ér.

Karonfogta a lányt, magához szorította a karját, nem is a Gitáét, hanem Magdolnáét:

— Ne szóljon, édes, maga még nem látta a képet, hát nem látta a világ legbensőségesebb színeit se. Majd aztán szóljon, holnap.

Azt fogja mondani: Párdány, ezt nem hittem volna!

— Még csak a kastélyt szeretném elhinni.

— Szép villa, gazdátlan. Az üvegházban festek, — baj az? Rózsát százat kap. Gyere rünk innen.

Vitte magával a lányt, kocsiába ült vele s lóhalálában rohant vászonért. Bevárta, míg útnak indítják a nagy alkotmányt, de azután se tudott megnyugodni, csak a mikor belépett Gitával az üvegházba.

Hát ha még sohse festett senki, itt ebben az üvegházban most majd festés megy végbe. Hogy előbb rajz kell és vázlat? Elég kár. Ó legszívesebben mindjárt a színeket rakná fel, bármekkora is a vászon. Mindjárt a színeket. Festő még sohse látta tisztábban a lelkében élő képet. Hogy ő már nem tud

festeni? Elmosolyodott. Hisz még csak most kezdi, tessék csak nézni...

Gita az édes szöke fejével kételkedően a vászonra mutatott:

— Mikor ülök én itt majd modellt?

— Mindjárt, szívecském, mindjárt.

A vászon elé széket tett, fölállt rá és rajzolni kezdett:

— Miről is van szó? Ez itt Simon fari-zeus szobája... Kílni belőle a tornácra. Oszlopocskák is elkel ide, — mindjárt, mindjárt. Látja? Jézus itt ül baloldalt s maga előtte térdel. Azt a pillanatot kell elkapni, a mikor Jézus azt mondja, megbocsáttatnak a te bűneid, — s Magdolna átszellemülten feltekint rá.

S mintha jól begyakorlottan csak másolná a képet, perczről-perczre gazdagodott a kép.

— Hát bárszönyos színeket látott-e már, édes Gita? A minőket meg szeretne simogatni, annyira ingerlők...

Többet nem ért rá szólni, hiszen a színek hódoló menete járult eléje s ő méltón fogadta őket. Mindnyájan a legjava díszükben pompáznak. A barna szín teltséggel tündökölt, a zöld pedig életkedvvel simul s mindkettő nagyot nyer a szomszédságon. Hát még a többi! A mennybolt szöglete, aztán a ruhák, Simon házanépe no és Magdolna! Láncsókna is édessebbek a színek, — ej, mit lánycsók! A nő csak dekoratív elem, mint a virág vagy se-lyem. Téma, semmi más. Egyetlen nagy dol-og a művészet.

Se látott, se hallott, csak a színek hódoló felvonulását igazgatta: ti talán ide, drágáim, ti meg amoda, így, így, jaj de nagyon vártalak titeket! Hát a lilát hol hagyátok? No csak egy kis helyet neki is talán itt legalul a citromsárga sávocska mellett. Nem nagy-szerű?

Órák teltek el, észre se vette, sőt így szólt Gitának:

— Most kezdődik a festés! Térdeljen le, édesem s tekintsen fel Jézusra.

Nagyon sokat várt a leánytól, hanem Gita még ezt a várakozást is felülmul-ta. Istenem, melyik esetjét vegye elő? Hisz ezt csak oda-lehelni szabad, nem festeni, oly légies. Gita is nagy művész az átérésével, kincs. Hogyan néz! Főnkeltésében halvány mosoly bujkál az ajkán, — ezt, ezt kell elkapni s bűbá-jossá válik tőle a kép.

A GIZELLA-MALOM ÉGÉSE

AZ ALBERTFALVI REPÜLŐGÉPGYÁR A TŰZVÉZS UTÁN

NAGY TÜZÉK A FŐVÁROSBAN

Mámor, láz szállta meg:

— Maradjon így, maradjon így!

A lány csöppnyit nyitott ajakkal mozdulatlanul térdelt, mint a szobor. És a haj, a haj! Ennek a szöke kíncsnek a színe hiány-zanék a képről, hát most tetézni fogja a gyönyörűséget. Csak így virul igazán min-den szín!

Alkonyatra elkészült a kép legjava. Jézus tekintetét az öreg Latorcza szelid szeméről festi meg holnap, Simon alakjához is holnap hajt fel modellt. A párázat, a világjelentő-ségű pillanat levegője itt ragyog a képen s ez mindennel fölér, — a többi csak mester-ség dolga.

Kocsit hozatott a lánynak, ő maga pedig az üvegházban maradt. El nem menne a kép mellől semmiért se. Gita másnap reggel me-gint eljött és a mikor Párdány az apró-cseprő javítgatás közben megpihent, különös dolog történt. Gita Párdány ölébe ült, a mi fel se tűnt volna; Párdány arra se vetett ügyet, míg a festményt nézte, hogy a lány mezte-len karral átöleli a nyakát. De a mint az-tán Gita arcába pillantott, szinte megijedt.

Mi ez? Kerítő mosoly bujálkodik az arcán, valami czédság, az ósnőtény feslettsége. Sohse látta ilyennek s épp most kell ilyen-nek látnia, a mikor át van havta az új kép-től, él benne, teljesen átszellemült tőle s e-ben a magasztosságban ez a kis nőtény fel-kinálkozik neki!

— Pénzt majd holnap vagy holnapután küldök, Gita, sokat, hogy... ne szoruljon senkire.

— Olyan kedvetlen, édes Párdány, ugy-e elfáradt?

— Nagyon.

— Nem is csoda.

— Bizony nem.

Csakhamar kikísérte a lányt s mikor el-köszönt tőle, szentül elhatározta, hogy soha többé rá se néz.

Az olvasóhoz!

A „*Vasárnapi Ujság*” új előfizetési ára. Az előállítási költségek újabb emelkedésére való tekintettel kénytelenek voltunk lapunk előfizetési árát az áprilisban kezdődő új év-negyeddél újra megállapítani. Az április-juniusi évnegyedre lapunk előfizetési ára 60 korona.

A „*Vasárnapi Ujság*” kiadóhivatala Budapest IV., Egyetem-utca 4.

Csonka Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — mennyország.

DÁNI BÉLA TÁBORNOK, BUDAPESTI KÖRLETPARANCSNOK TEMETÉSE: A temetési menet az Eskü-úton.

A SZERELEM ÉS LEWISHAM ÚR.

Regény. (Folytatás.)

Irtá H. G. Wells. — Fordította Tonelli Sándor.

— A... anyámnak egy régi ismerőse, — felelte Lewisham úr alig hallható hangon, el-pirulva a saját becsületességének elkövetett erőszakon. — Tulajdonképen csak egyszer találkoztam vele Salisburyban.

— Hol?

— Salisburyban.

— Hogy hívják?

— Smith, — felelte Lewisham kissé elha-markodottan, de már egyuttal meg is bánta a hazugságot, mely elhagyta az ajakát.

— Szép ütés volt, Harris! — kiáltotta Bonover és tapsolni kezdett. — Szép ütés volt!

— Harris jól játszik, — mondta Lewisham.

— Igen, — hagyta helyben Bonover. — De mit is akartam mondani az imént?... Igen! Azt hogy milyen csodálatos hasonlósá-gok vannak a világon. Itt van valami Hen-derson vagy Henson kisasszony, Frobishe-réknél megszállva... ugyanebben a városká-ban, a ki olyan, mintha valóságos mása volna annak a...

— Smith kisasszonynak, — mondta Le-wisham és érezte, hogy az előbbi pirosság megint előnti az arcát.

— Nagyon furcsa, — jegyezte meg Bono-ver és gondolatokba mélyedve szemlélte Le-wishamot.

— Tényleg furcsa, — dadogta Lewisham, miközben átkozta a saját ostobaságát és el-fordította a tekintetét.

— Nagyon... nagyon furcsa, — ismételte nyomtatékosan Bonover. — Valóban nem vár-tam volna öntől, Lewisham úr, — tette hozzá, már az iskolaépület felé irányozva a lépteit.

— Mit, igazgató úr?

De Bonover úr úgy tett, mintha már nem hallotta volna a kérdést.

— A fene! — mondta Lewisham úr. A ki-fejezés mindenestre kifogásolható volt és Le-wisham úr ekkoriban ritkán is használta. Majdnem azon volt, hogy utána megy az igazgatónak és megkérdezze, hogy kételke-dik talán a szavában. Tuláságosan nyilván-való volt azonban, hogy micsoda nyilatlet kaphat a kérdésre.

Egy pillanattig határozatlanul állott, azután sarkon fordult és nekivadult léptekkel indult hazafelé. Izmai remegtek, a mint ment, ar-ca pedig idegesen rángatózott. Lelkének vi-hara végül haragvó méltatlankodásban csil-lapodott le.

— Az ördög vitte volna el! — adta elő Lewisham úr érveit a hálószoba bútorai-nak. — Hogy az ördögbe nem törődik in-kább a saját dolgaival?... Törődjék a sa-ját bajával! Mi köze az én dolgaimhoz! — harsogta a mosdóállványának.

A mosdóállvány nem is törődött Lewis-ham úrral.

— Túlbecsüli a hatalmát, tisztelt uram, — mondta Lewisham kissé elcsendesedve. — Értsen meg, hogy magam ura vagyok az is-kolán kívül!

Mindamellett a Bonover úr intése után négy napig és néhány óráig Lewisham úr annyiban megszivlelte az esetet, hogy abban-hagyta a szabadban való tanulást és csök-kenő sikerrel küzködött, hogy az időbeosz-tás szellemét és betűit kövesse. Túlnyomó-résben csak kinlódott a felhalmozódott fel-adatokkal, nagyon lanya energiával végezte őket vagy kinézegetett az ablakon. A ma-gának előlegezett hírnévt az uttagotta, hogy az újabb találkozás és beszélgetés a leány-nyal akadály, gát és zavaró körülmény az egyetemre való készülésének munkájában, teljes lerombolása minden önfejtésnek s kénytelen volt beismerni ennek a belső hang-nak teljes igazságát. Szerelmesnek lenni csak ostobaság lehet és a szerelem másutt nem is lehet, csak a hitvány regényekben. Viszont felvillant előtte egy szempár tekintete a szal-makalap karimájának árnyában és elemi erő-vel vont a maga felé. Csütörtökön, mikor visszatérőben volt az iskolából, távolról látta a leányt, de tüntetőleg másfelé tekintve sie-tett őt elkerülni. Ez volt azonban a forduló pont. Elfogta a szegényezés. Pénteken a sze-

AZ AMERIKAI VÖRÖSKERESZTI ÁLTAL ADO MÁNYOZOTT PAMUTBÓL KÉSZÜLT RUHANEMŰEK KIÁLLÍTÁSA A RÁKÓCZI-TÉRI NŐIPARISKOLÁBAN.

A KIBOCSÁJTANDÓ ÚJ MAGYAR ÁLLAMJEGYEK.

relembre vetett hite megint forró és erős volt, szíve pedig elme megbánással az elvesztett napokért.

Szombaton reggel a leány képe annyira élénken állt előtte, hogy még a legjobban eladható tárgynak, az algebraának a tanításában is folyton megzavarta. Az iskolai órák befejeztével megfogamzott az elhatározása és a hírnév hanyatt-homlok menekülni volt kénytelen. Délután elmegy és bármiként is találkozik és beszél a leánnyal. Bonover csak egy pillanatra jutott eszébe, hogy megint eljüsse magától. Különben is...

Bonover úr kora délután aludni szokott. Igen, elmegy, megkeresi és beszél a leánnyal. Semmi sem tarthatja vissza.

Mihelyt ez az elhatározás megfogamzott benne, képzelődése valósággal izzadni kezdett, hogy mi mindent mondjon neki, hogy miként viselkedjék és határozatlan, kedves álmok képek tömege rajzolt az agyában. Ezt mondja, azt mondja, tulajdonképpen nem mond semmit, csak egész mindenséget a szerelmesnek csodálatraméltó érzése tölti be. Micsoda komondor tartotta oly sokáig távol tőle! Mire is gondolt ő tulajdonképpen? Ha hogy magyarul beszél, az elmaradását, ha csakugyan találkozik vele? Feltéve, hogy teljesen őszinte akar lenni...

Mérlegelni kezdte az őszinteség határait. Vajon elhiszi-e neki, hogy nem látta őt csütörtökön? Elhiszi-e, ha azt mondja neki?

De rémes, mindezek közepe egy szörre megjelent Bonover úr azzal a kérséssel, hogy vállalja el a felügyeletet Dunkerley helyett a krikett-játszó tereken ezen a délutánon. Dunkerley volt az idősebb kiegészítő tanító, Lewisham egyetlen kollegája. A szemrehányásnak utolsó nyoma is eltűnt Bonover modorából; mikor szíveséget kért tőle, csak a kényüri módja volt az olajjás átnyújtásának. De ez a szíveségekérés kegyetlen megpróbáltatás volt Lewishamra. Egy sorsdöntő pillanatig a beleegyezés határán ingadozott. Azután hirtelen felmerült előtte a hosszú délutáni felügyelet, miáltal a leány esetleg örökre elmehet Claphamba. Elfehéredett. Bonover úr az arcát figyelte.

Nem, — felelte Lewisham úr tompán s csak miután ebben az egy szóban kibökte mindazt, a miben bizonyos volt, kezdte magát valami mentésig gyötörni. — Nagyon sajnálom, hogy nem állhatok a szolgálatára... de az elfoglaltságom... Valóban, délutánra már másként vagyok lekötve.

Bonover úr szemöldöke összeráncolózott erre az áttetsző föllétesre és tuláradó nyájsága egyszerre elborult.

— A feleségem egy ismerősét várja ma délután, — mondotta, — és szükségünk lett volna Dunkerley úrra, hogy négyen legyünk a kriketthez...

— Nagyon sajnálom, — mondta Lewisham úr, elcsodálkozva, hogy Bonover úr krikettet játszik.

— On is tud talán krikettezni? — kérdezte Bonover úr.

— Fogalmam sincs a játékról, — felelte Lewisham.

— Ha Dunkerley úr kérné meg önt? — kérdezte a tárgyra ismét visszatérve Bonover, ismervé Lewishamnak a formák iránti érzékenységét.

— Oh nem, egyáltalán nem ez volt az okom, — felelte Lewisham, míg Bonover még mindig összeráncolt szemöldökkel, megbotránkozó csodálkozás hangulatában, hagyta el őt. Lewisham elfehéredve és megmeredten állt és csodálkozott a saját rendkívüli szilárdságán.

VI.

A botrányos kirándulás.

Mihelyt vége volt az iskolának, Lewisham felmentette önmagát további kötelezettségei alól és hazarohant a lakására, hogy ott töltsse az időt, míg az ebéd elkészül. Vajon helyesen járta-e el így?... Kissé nehézkés tünik fel ezt mondani Lewisham úrnak és az is kétséges, hogy egy férfi regényíróknak nem volna-e tartozó kötelessége a saját nevével szemben, hogy őt megfegyeztesse, de hát, mint az ablak szemből levő falon levő felírás mondotta: „Magna est veritas et prevalebit”. Lewisham úr buzgalommal kefelte és festői módon rendezte el a haját, kipróbálta valamennyi nyakkendőjének a hatását és egy fehérét választott, egy régi zsebkendővel kifényesítette a cipőjét, nadrágot váltott, mert a hétköznapi nadrágra kissé ki volt rojtosodva a sarkánál és tintával befestette a könyökét, a hol a szájak kissé kifehéredtek. Azután, mindegyik belemeledve, szörtenen arcát különböző látószögekkel nézegette a tükrök előtt és megállapította, hogy előnyére válnék, ha orra egy gondolattal kisebb volna...

Rögtön ebéd után elment hazulról és a legrovidebb úton az üres telkek melletti útra indult, azt mondva magában, hogy nem törődik vele, ha az utcán Bonoverrel találkozik. Nem volt vele egészen tisztában, hogy mit szándékozik tenni, de világosan állott előtte, hogy látni akarja a leányt, a kivel a forszban találkozott. Tudta, hogy látnia kell őt. Az akadályok érzése csak megszilárdította elhatározásában s ez jól esett neki. A telkek melletti útról a kölépcsőknél felment a Frobisherék házában uralkodó lépcsős kis útra, arra az útra, a honnét a Frobisherék hálószobáját figyelte. Ott összefotott karokkal, szemben a házzal leült.

Tíz perc híja volt két órának. Húsz percczel három óra előtt még mindig ott ült, de kezét mélyen a kabát zsebébe dugta és lábát türelmetlen egyhangúsággal táncoltatta a lépcsőfokon. Felesleges szemüvege a mellény zsebében tűnt el, a honnét délután nem is került elő, kalapja pedig kissé hátraesüszött a homlokáról és látni engedte elülső hajcsomóit. Alatta az úton egy-két ember haladt, de úgy tett, mintha nem látta volna őket, hanem inkább két erdei szürkebegy nézésével szórakozott, melyek egymást kergették a napfényes, széltől hullámzó vetés hosszában. Mindenesetre indokolatlan volt, de haragudni kezdett a leánnyra, a mint az idő haladt. Érzése csökkenő irányzatot mutatott.

Háta mögött az ösvényen lépteket hallott. Nem akart visszanezni, mert bántotta a gondolat, hogy mások látják őt ülni ebben a helyzetben. Előbbi erős megfontoltsága, noha már leküzdötte, még mindig burkoltan tiltakozott a délutáni vállalkozás ellen. Egyszerre a járás fent az ösvényen megszűnt.

— Hordanád el magad, — mormogta Lewisham a fogai között... Mögötte rejtelmes zaj kezdődött, a sövény gallyai hevesen sühogtak és egészen könnyű ugrások topanása hallatszott.

A kíváncsiság ösztökélni kezdte Lewishamot és rövid küzdelem után úrrá is lett rajta. Hátratekintett és a leány volt mögötte, háttal feléje s a virágzó szürös kökény után ágaskodott, mely áthajolt a tulso sövényen. Csodálatos véletlen! A leány nem látta őt.

Lewisham lába egy szempillantás alatt szinte lerepült az ösvényen. Akkorra lendületet adott a lépteinek, hogy a leány mellett belerohant a tüskés sövénybe.

— Engedje meg, — mondta izgatottan, mikor látta, hogy a leány nem mutat csodálkozást.

— Lewisham úr! — kiáltotta a leány tetetett meglepetéssel és félrehúzódot, hogy helyet adjon neki a kökény előtt.

— Melyik gallyat akarja? — kérdezte Lewisham tuláradó örömmel. — A legfölsőbet? A legmagasabbat? Parancsoljon!

— Az ott, — jelölte meg a leány találmora, — a melyikből kiáll a fekete ág.

A gallynak hófehér virágtömege az áprilisi ég felé ágaskodott és Lewisham, a ki minden erejével el akarta érni, — a megjelölt ág ugyanis egyáltalán nem volt a legkönynyebben elérhető, — fantasztikus elégtétellel látott kezén egy hosszú karczolatát először megfeghérédni, azután vörösré változni.

— Arra felfelé az ösvény mentén, — mondta Lewisham, mikor diadalmasodva és elfuldva megállt, — ott van igazán kökény... Ezt nem is lehet vele összehasonlítani.

A leány mosolygott és megfontolatlan helyesléssel nézett a kipirultán, szemében diadalmas tekintettel előtte álló Lewishamra. Lewisham előrehajló arca már a templomban, a karzaton, bizonyos érdeklődést keltett benne, de ez egészen más volt.

— Mutassa meg azt a kökényt, — mondta, noha tudta, hogy bármely irányban mérőöldnyire ez az egyetlen hely, a hol kökényt lehet találni.

— Tudtam, hogy látnom kell magát, — mondta Lewisham olyan hangon, mintha felelne. — Biztosan éreztem, hogy ma látni fogom.

— Majdnem az utolsó alkalma volt, — felelte a leány úgy, hogy szinte az elismerés csengett ki a szavából. — Hétfőn hazamegyek Londonba.

— Tudtam, — kiáltotta Lewisham diadalmasan. — Hazamegy Claphamba?

— Igen. Állást kaptam. On nem tudta, hogy én gyors- és gépirónó vagyok? Igen. Most végeztem a kurzust a Grogram-iskolában. Most akadt egy öreg úr, a ki titkárnőt keres.

— Maga tud gyorsírni? — kérdezte Lewisham. — Ahhoz kell a drótvégű töltő toll... Azok a sorok is azzal voltak írva... Még megvannak.

A leány mosolygott és a szeme felvillant. — Itt, — mondta Lewisham és felső mellényzsebére tette a kezét. — Ezen az ösvényen, — folytatta s beszélgetése sajtáságon nélkülözötte a folytonosságot, — illetve egy darabig ennek az ösvénynek a mentén, azután fel a halmon és megint le róla... ott van egy kapu, a mely a folyó mentén vezető gyalogútra nyílik. Járt már arra?

— Nem, — felelte a leány. — A legszebb kiránduló út Whortley körül. Kivezet Immering Commonra. El kell jönnie, mielőtt elutaznék.

— Most? — kérdezte a leány felvillanó tekintettel.

— Miért nem?

— Azt mondtam Frobisher nének, hogy négy órára otthon leszek.

— Ezt a sétat nem szabad elmulasztani.

— Helyes, — mondta a leány.

— A fák mind virágnak, — mondta Lewisham, — a nád sarjadzik és a folyó szélén végesvéig millió meg millió kicsiny virág uszkál a vizen. A nevüket nem tudom, de nagyon szépek... Vihetem azt a kökénygallyat?

Mikor átvette az ágat, kezük egy pillanatra összeért, Lewisham úr pedig megkapta a másik sokat jelentő karczolatát.

— Nézze ezeket a felhőket, — mondta Lewisham, visszaemlékezve az észrevételre, melyet tenni akart; miközben meglóbbálta a fehér kökényvirágot, — és nézze a kék eget közöttük.

— Csakugyan gyönyörű. A szép időből a legszebb mostanra maradt. Az utolsó napra. A legutolsó napomra.

A két fiatal személy erősen felvillanyozódotan elindult, — Frobishernének, a ki a padlásszoba ablakából nézte őket, nagy csodálkozására, — úgy érezve, hogy az egész világ az ő szórakoztatásukra oly fényes és ragyogó. A dolgok, melyeket megláttak és egymásnak elmondogattak ezen a délután odalent a folyó partján... a tavasz csodálatos volt, az új levelek csodaszépek, a virágbimbók meglepőek, a felhők vakítóak és pompások s valami felséges eredetiség volt bennük! És gyermeki módon örültek, hogy egyetértenek egymással ezekben az új gyönyörűségeken. Szinte nem is úgy éreztek, mintha a véletlen játéka hozta volna össze őket.

Először azon az úton haladtak, a mely a fák között kanyarog a folyó mentében, de még mielőtt háromszáz yardot mentek volna, a leánynak azt természetesen meg kellett bánni s az első, hajó-vontatóútát kívánta meg, közvetlenül a víz partján. Így Lewishamnak alkalmas helyet kellett keresni, hogy a leány leszállhasson, ott hol egy barátságos

fának a kiugró gyökerei megfelelő lépcsőül kinálkoztak s a hol a leány kezét az ő kezébe téve lekuszott.

Odalent egy bajuszát mosogató víziczikánky alkalmat adott kezük hirtelen összeérintésére, a suttogásban rejlő meghitt bizalmaskodásra és az együttes hallgatásra. Utána Lewisham egy mályvavirágot akart megszerzeni a leány számára, mint megállapították, élete veszélyeztetésével s el is érte azon az áron, hogy a cipője tele lett vízzel. A fekete és fénylő zsilip korlátjánál, a hol az ösvény elkanyarodik a folyótól, a leány egy váratlan hőstettel felülmúlta őt: a fiú segítő kezét igénybe véve, felment a korlát felső sinvasára és a másik oldalon, könnyed és keces mozdulattal lebbent a földre.

Bátran átvágtak a réten, mely ragyogott a sok kis tavaszi virágtól s Lewisham — külön kifejezett kívánságra, — a leány és három tiszteletreméltó tehén között haladt, ugyanazt érezve, mint Perseus, mikor megszabadította hölgyét a tengeri szörnyetegtől. Így mentek el a malom mellett s jutottak egy gyalogúton Immering Commonra. A réten Lewisham a leány foglalkozására terelte a beszédet.

Hát csakugyan azért megy el innen, hogy gyors- és gépirónó legyen? — kérdezte, olyan tárgyat érintve meg, melyről a leány a szakmabelinek a lelkesedésével beszélt. Összehasonlító rendszer szerint beszéltek a dologról és csak akkor vették észre, hogy a világos ég elborult, mikor a futó esőnek gyors lába épen föléjük ért.

— Nézze csak! Amott egy pajta! — kiáltotta Lewisham és mindketten futásnak eredtek. A leány nevetve, ritmikusan és könnyen

dén futott. Lewisham mindkét kezével segítette át egy sövényen, kiszabadította a szövényját egy ragaszkodó tövisbokorból és így eljutottak a kis fekete pajtába, mely egy, rengetegül nagy méretű rozsdás boronát rejtgetett. Lewishamnak feltűnt, hogy a leány hogy pihegett a futás után.

A leány a boronára ült és nem tudta, hogy mitévő legyen.

— Le kell vennem a kalapomat, — mondta, — mert az eső tönkretesz, — s Lewishamnak így alkalma nyílt, hogy hajfürteinek valódiságát megcsodálja, nem mintha ugyan előzőleg kételkedett volna benne. A leány maga elé levette a kalapját és zsebkendőjét tartva a kezében, veregette le róla az ezüstös cseppeket. Lewisham a pajta ajtajánál állt és az áprilisi eső lágy fátólán keresztül a tájéket nézte.

— Kettőnk számára is van hely a boronán, — mondta a leány.

Lewisham először tagolatlan hangokkal jelezte vonakodását, azután odament és leült a leány mellett, oly közel hozzája, hogy majdnem egészen érintette. Fantasztikus vágyat érzett, hogy karjába ragadja és megcsókolja s ezt az örültséget csak nehezen tudta leküzdni.

— Tulajdonképpen még a nevé sem tudom, — mondta, a beszélgetésben keresve megnevezést kavargó gondolatai elől.

— Henderson, — felelte a leány.

— Henderson kisasszony?

(Folytatása következik.)

**Hiszek egy Istenben.
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen.**

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A magyar rim. Radó Antalnak a magyar rím-ről szóló tanulmánya a Kisfaludy-társaság újonnan megindult kiadvány-sorozatának egyik legújabb kötete. Radó végig vizsgálja a magyar rím fejlődését előbb a népköltészetben, azután a műköltészetben az első rimes kísérletektől kezdve a legújabb időkig: sorra veszi a nevezetesebb költőket rímek szempontjából, a verstani elméleteknek a rímre vonatkozó részét s külön fejezetet szentel Arany János rímének és a mai rímnek. Kutatásai-ban nemcsak a pontosan tájékozott irodalomkutató, hanem a technikai kérdéseket gyakorlatból is átérző költő és műfordító vezet, — sok értékes megfigyelése a könyvet a magyar versteknikai irodalmának alapvető művei közé sorolja. A kötet szép kiállításban a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg.

Természet, ember, társadalom. Amerika legnagyobb gondolkozójának, Emersonnak eddig csak egy műve volt lefordítva magyarra, a *Representative men* című tanulmány-sorozat, melyet Szász Károly fordításában az Akadémia adott ki még a kilencvenes években. Most a Franklin-társulat *Kultúra és Tudomány* vállalata adta ki egy kötetet, a melyben hat tanulmányi czsupa életfilozófiai dolgokkal foglalkozik. A nagynevű író

A KIBOCSÁJTANDÓ ÚJ MAGYAR ÁLLAMJEGYEK.

mely erkölcsisége, tiszta, nemes humanitása és gondolatának súlyossága ezt a könyvet a legemelkedettebb olvasmányok közé emeli; alig van a világirodalomban gondolkodó, a ki olyan nyomatékkal vállalná az idealizmus szószólójának szerepét. A könyvet Wildner Ödön fordította; minden tekintetben kielégítő módon küzd le azokat a rendkívüli nehézségeket, melyeket Emerson erősen egyéni, szentencziózus és magvas stílusa támaszt a fordító elé.

Az ó-ind epika. A magyar közönség bizony nagyon keveset tud arról a hatalmas terjedelmű és költői értékben is roppant gazdag szanszkrit nyelvű epikai irodalomról, a mely Kelet-Indiában a Kr. e. második évezred közepétől a Kr. utáni 12-ik századig virágzott. Egy-két czim, mint a Rámájana és a Mahá-bhárata és egy rövid epizód körülbelül mindaz, a mi a magyar művelt emberek tudatába eljutott. Most Schmidt József, a szanszkrit nyelv és irodalom kitünő ismerője igen derék és elég részletesen tájékozott könyvet írt erről az epikai költészetről. Elmondja a főbb eposzok keletkezését, ismerteti tartalmukat és kompozíciójukat, természetesen a Mahá-bhárattal és a Rámájannával foglalkozik legtovább. A világosan, jól megírt könyv az Éthika tudományterjesztő és könyvkiadó r. t. kiadásában jelent meg.

Levelés láda. Dr. Falk Zsigmond ezzel a czim-mel adta ki emlékezeit, elbeszéléseit, útirajzeit, a melyekben egy könnyű tollú, derült kedélyű művelt ember szót az olvasóhoz és a legjobb igyekezettel buzgólkodik szórakoztatásán. A könyv nagyon díszes, szép kiállításban jelent meg, szokatlanul finom papíron, Kolossy Sándor és Honti Nándor rajzaival.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Tassi Véghe Arthur, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület és Hazai Bank igazgatósági tagja, volt orsz. képviselő, 72 éves korában. — Zágonyi Debrecei János, az egri főképtalan nagyrepesztja, 85 éves korában Egerben. — Hámosy Zoltán nyug. fővárosi árvászeki ünlök, 50 éves korában. — Nagy-csepényi és mutnai Vladár József dr. kórházi főorvos, 51 éves korában Budapesten. — Tauber Károly kir. tanácsos, ügyvéd, a függetlenségi és 48-as párt győri elnöke, 73 éves korában. — Szunyogh Ferenc, Szabolcs megye nyírbratori járásának főszolgabírája, 41 éves korában. — Király Uzor, a máramarosszigeti református főgimnázium tanára, Szabadszálláson. — Amon Endre dr. tart. hadnagy, közjegyzőhelyettes, 25 éves korában Késmárkon. — Kardos János szigetszentmiklósi református lelkész, 57 éves korában Budapesten.

Özv. Magyar Elekné, szül. Kláisz Anna, 83 éves korában Budapesten. — Özv. Szini Károlyné, 71 éves korában Budapesten. — Özv. Koltai Vidos Miklósné, szül. Küllői Dongó Berta, 80 éves korában Szombathelyen.

KÖZGAZDASÁG.

A Budapest-Lipótvárosi takarékpénztár rt. most tartotta 25-ik rendes közgyűlését. Az előterjesztett jelentésből a részvényesek tudomást vettek a nagyarányú fejlődésről és elhatározták, hogy a 3.580.587 koronát kitevő nyereségből a tartalékalap 500.000 koronával, a nyugdíjalap 150.000 koronával javadalmazassék, osztalékul 14 K (7%) fizetessék és 334.337 K vitessék át új számlára. Ezután elhatározták az alaptőkének 50 millió koronáról 75 millió koronára való felemelését. — Az új részvényekből 25.000 darabra az elővételi jog 300 koronás áron a részvényeseket illeti meg, míg a többi részvény szabad kézből való értékesítésére az igazgatóság nyert felhatalmazást. Az elővételi jog 10:1 arányban március 30-tól április 6-ig gyakorolható. Az igazgatóságba új tagul Meinhardt Ottó Miksa (Coventry, Anglia) egyhangulag megválasztott. Az esedékes szelvény március 28-tól kezdve beváltható.

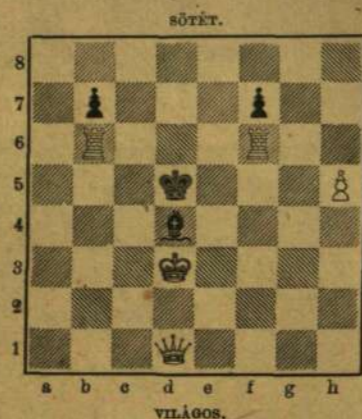
KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 1921. évi 4-ik számában megjelent képtalány megfejtése: **Moldva és Oláhország.**

SAKKJÁTÉK.

3174. számú feladvány Gerlach Károlytól, Prága.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

Hibaigazítás. A „Vasárnapi Ujság” legutóbbi számában közölt 3173. számú sakkfeladványban (L. Rothsteintől, Hoboken) tévesen áll dz mezőn ♘ helyett.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsájtást, különlegességeket is. **SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.**

Hirdessen

és tőkéje gyarapszik!

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA

a szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincsesháza.

Rendes munkatársai: Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Kürthy Emil, Anar Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy né Fái Lenke, Beréngi Lászlóné, Tibori Kornél, Kozma Imre, Csanády Sándor, Székely Nándor, Jókay Lajos stb.

Allandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

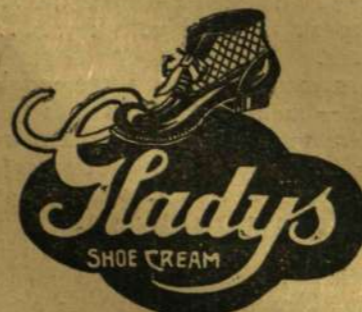
A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek

BLOCKNER I.

hirdető-irodájában, Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

Az elegáns világ cipőkrémje Gyártja: Herzog Géza, V., Belső-utca 16

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

A főváros első és legrégebbi csipkétisztító, vegytisztító és kelmefestő gyári intézete.

Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.

Fiók: II., Fő-utca 27. IV., Eski-út 6, Kecekméti-utca 14. V., Harminezad-utca 4. VI., Teréz-körút 39, Andrássy-út 10. VIII., József-körút 2.

WÄGNER
országos elismert elsőrendű magyar hangszerek és beszélőgépek áruháza
Budapest, VIII., József-körút 15.
Fióküzlet: IX., Ráday-utca 18.
Képes árjegyzék ingyen!

BetegtolóKocsik

rokkantak és lábadozók részére, szabadalm. szobrászrészkek, bidek-ek stb. Dús választék az összes betegpolihosz szükséges cikkokban és gummiárúkbán. Gyárt legkülönlegesebb kivitelben műlábakat, műkezeket, sérv- és hasköveteket, gummiharisnyákat.
KELETI J. orvosi műszergyáros, Budapest, IV. ker., Koronaherczeg-utca 17.

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK

zsirolvasztó- és mosóüstök vörösrézből.
Vermorol-remesztő, szőlőpermetező, Szánkémerezők. Permetező alkatrészek gummitól és sárgarézből. Szőlőszőlők és présék. Kuvorizommozgatók és darálóok. Réparátók és szeszkavágók.
SZONTÁGH PÁL
rész- és szerkezégyár
Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

Keltetőgépeket

minden nagyságban, csibenevelőket, szontdarálógépeket, tömögépeket és az okkeri baromfiélesztéshez szükséges összes felzerélést tárgyat szállítja a legújabb országról.
NICKERL ÉS TÁRSA Részvényiársaság
Budapest, V., Vilmos császár-út 52. szám.
Kéje a 34. számú árjegyzék 5—K bélyeg beküldése ellenében.

Női kalap

divatot a Párisi-utczában látni!!

Mielőtt tavaszi és nyári kalapját beszerzi, kérem, nézze meg újonnan általalkított női kalapszalómat, IV., Párisi-utca 3. szám alatt. Először Öszkár üzlete mellett. — Ajánlom megtekintésre

Modellkalapjaimat,

melyek elsőrendű kivitelben, legújabb divat szerint naponta készülnek, továbbá ismerie, picco és tagából készült kalapformáimat, melyek kivitelük és formájuk tekintetében a külföldi gyárak készítményeivel felveszik a versenyt. — Szenczióziós újdonság kalapok alkalkításánál. Szalmakalapokat fekete színnel bármilyen színre átfestek és azokat a legújatosabb formára általalkitom.

LÖWY-kalapgyár

női kalapszalómat, IV., Párisi-utca 3. sz. Férfikalapgyár: VI., Szony-utca 95. Női kalapgyár és központ: VII., Károly-körút 9, az udvarban.

VASÁRNAPI UJSÁG

8. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL.

BUDAPEST. ÁPRILIS HÓ 24.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: az április-júniusi évnegyedre 60 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldij is csatolandó.

Bernolák Nándor (népjlét), Nagyatádi Szabó István (földmívelés), Belitska Béni (honvédelem), gróf Ráday Gedeon (belügy), gróf Bethlen István (elnök), gróf Bánffy Miklós (külgügy), Hegedüs Loránt (pénzügy), Tomcsányi Vilmos Pál (igazságügy), Vass József (közoktatásügy), Hegyeshalmi Lajos (kereskedelem).

AZ ÚJ KORMÁNY TAGJAI AZ ESKÜTÉTEL UTÁN.